

For liten til å sitte stille?

Overgangen til skolebenken er stor. Særlig de yngste guttene kan bli sittende igjen med en ADHD-diagnose uten grunn.

Snart er det skolestart igjen. De som var store i barnehagen før sommeren blir de yngste på skolen. Det er en overgang; Fra å leke det meste av dagen, skal barna nå lære bokstaver og tall - og sitte stille. Når er man stor nok til å klare denne overgangen?

Ved skolestart er de eldste i klassen nesten et år eldre enn de yngste. Når de tyske økonomene Schwandt og Wuppermann sammenligner barn født rett etter nyttår med dem som er født rett etter finner de at desemberbarna har 22 prosent høyere sannsynlighet for å være diagnostisert med ADHD enn januarbarna. Det samme mønsteret gjentar seg når de ser på data fra deler av Tyskland der skolestart bestemmes av andre datoer enn nyttår. ADHD er i hovedsak genetisk bestemt. Det er med andre ord ingen grunn til å tro at den faktiske forekomsten av adhd henger sammen med om du er født før eller etter en slik dato. Forskjellen ligger i diagnostiseringen.

Disse funnene er ikke unike for Tyskland. Andre studier finner tilsvarende hopp i ADHD-diagnostisering av barn i Sverige, Island og Nederland, USA og Canada - men ikke i Danmark. Vi kjenner ikke til noen studier som bruker data fra Norge.

Læring er en del av barns hverdag fra de er ganske små. Det er et uttalt mål i barnehagens rammeplan og allerede i første klasse på skolen er det konkrete læringsmål.

En rekke studier tyder på at tidlig læring - i barnehagen eller

Forskning viser at Sara Cools, Marte Strøm og Pål Schöne

Forskningen

Hvem: Schwandt, H. & Wuppermann, A.

Hva: The youngest get the pill: adhd misdiagnosis in Germany, its regional correlates and international comparison

Hvor: Labour economics, 2016.

på skolen - har positiv innvirkning på senere skoleresultater, i snitt. De positive effektene er imidlertid større for noen grupper enn andre. Det er velkjent at barn av foreldre med lav inntekt og utdannelse har størst utbytte av tidlig læring. Mindre kjent er det at tidlig læring gir større positive effekter for jenter enn for gutter, ifølge flere studier. Dette kan henge sammen med at jenters anlegg for analytisk læring (i motsetning til erfaringsbasert læring) utvikles tidligere enn gutters. Nye studier gir indikasjoner på at

Når de tyske økonomene Schwandt og Wuppermann sammenligner barn født rett for nyttår med dem som er født rett etter finner de at desemberbarna har 22 prosent høyere sannsynlighet for å være diagnostisert med ADHD enn januarbarna. Foto: Aleksander Nordahl

det også finnes negative effekter av tidlig læring for de yngste barna - og særlig for guttene. Dette settes på spissen i undersøkelser av feildiagnostisering av adhd.

Gutter får oftere stilt ADHD-diagnose enn jenter, og Schwandt og Wuppermann viser også at feildiagnostiseringen er mer tydelig for gutter enn for jenter. Siden feildiagnostiseringen følger alder ved skolestart er det naturlig å se en sammenheng med skolehverdagen. For de yngste i klassen, og kanskje spesielt de yngste guttene, kan overgangen til å sitte stille hele dagen være vel stor.

Vi er i gang med en studie hvor vi undersøker om gutters ulempe ved å være yngst i klassen gjenspeiles i skoleresu-

tater og senere utdanningsvalg. Foreløpige resultater viser at gutter født sent på året gjør det dårligere enn gutter født tidlig på året, og at denne forskjellen er større enn den tilsvarende forskjellen mellom jenter født sent og tidlig på året. De samme guttene har også større sannsynlighet for å falle fra på videregående. De siste tiårene har jenter i stor grad tatt igjen gutter i utdanningssystemet. De får bedre karakterer, fullfører oftere videregående og tar i større grad høyere utdannelse. Sett under ett kan forskning på tidlig læring og skolestartalder tyde på at jenter i størst grad har dratt nytte av institusjonaliseringen som har skjedd i den samme tidsperioden; økt barnehagedekning, læringsmål i

barnehagen og tidligere skolestart.

Vi trenger mer forskning for å undersøke hvordan både gutter og jenter kan dra nytte av tidlig læring. Slik kan vi unngå at barn i verste fall sitter igjen med en feilstilt diagnose - fordi de er for små til å sitte stille.

Sara Cools, Marte Strøm og Pål Schöne, forskere ved Institutt for samfunnsforskning

Forskning viser at ...

Oppsiktssvekkende funn?

Ny innsikt?

Skriv til spalten «Forskning viser at ...». Tekstlengde inntil 3500 tegn (inkludert mellomrom). debatt@dn.no

Skyt til side for målet

Trym Riksen anfører i DN den 17. august at målvakter for ofte vel å kaste seg til venstre eller høyre i straffespark-situasjonen. Dette til tross for at optimal strategi er å bli stående midt i målet. Påstanden bygger på en artikkel av Bar-Eli i Journal of Economic Psychology kor målvakter sine valg er blitt samanlikna med kor ballen går i mål.

Riksen og (Bar-Eli) har nok kunnskap og innsikt i mykje innanfor økonomifaget, men i overgangen til fotballfaget skyt dei eit stykke til side for både målet og keeper. Å anta at målvakta sin dominante strategi er å bli stående

midt i målet, må innebere at straffeskytaren ikkje klarer å endre sitt handlingsvalg i tilløpet. Til tross for at ho ser målvakta blir stående i midt målet. Tilsvarende at ein aksjeplukkar ikkje evner å ta til seg ny informasjon i perioden mellom valg av aksje og faktisk kjøp eller salg av denne aksjen.

Ein straffeskytar som skyt ballen midt i mål vil ofte evne å sjå kor målvakta kastar seg (målvakta kastar seg typisk litt før ballen blir skutt mot mål). Handlingsvalget er derfor betinga av målvakta sitt utfall. Tilsvarande, blir målvakta ståande, vil ho naturleg nok prøve å legge ballen til ei av sidene i målet.

Sjølv om mange - både aksjeplukkarar og straffeskytarar - til tider kan framstå som nokså hjelpeslause, kan eg garantere at

det som regel ligg eit slags resonnement bak avgjersla deira. I alle fall til straffeskytaren. Og for straffeskytaren blir dette resonnementet gjort i tilløpet, ikkje i ei excel-fil.

Njål Tyssing, Old Boys-spelar på Grüner Fotball

Norge skal kutte utslipp

Europakommisjonen foreslo i juli hvordan Norge og alle EU-landene sammen kan redusere utslippene av klimagasser fra såkalte ikke-kvotepiktig sektor, i hovedsak transport, landbruk, bygd og avfall. Vårt felles europeiske mål om å kutte de samlede utslippene med

tilsammen 40 prosent innen 2030 fra 1990, er blant de mest ambisiøse i verden. Forsker Elin Lørum Boasson mener i Dagens Næringsliv 16. august at regjeringen satser på at EU-avtalen fjerner behovet for store innenlandske utslippskutt. Det er feil.

Boasson var kanskje på ferie da jeg i sommer skriftlig og muntlig kommenterte innsatsbeslutningen fra EU: Norge skal kutte utslipp av klimagasser. Hvor stor innsats det enkelte land må gjøre i disse sektorene avgjøres ut fra bruttonasjonalproduktet per innbygger. Det betyr at de rikeste landene - som Norge - må kutte mest. Ingen land må kutte mer enn 40 prosent. Ingen land får øke utslippene.

Uavhengig av hva som blir det

endelige måltallet for Norge for ikke-kvotepiktig sektor, vet vi at det trengs betydelig innsats for å redusere norske utslippene. Systemet innebærer at Norge får et utslippsbudsjett som vi årlig må rapportere på om etterlevelsen av. Det vil finnes mekanismer for å oppfylle deler av forpliktelsen gjennom tiltak i andre europeiske land, men hovedgrepet må være forberedt på å ta her hjemme.

Vår felles gjennomføring med EU av klimamålene for 2030 innebærer et tidsskille i klimapolitikken. Det kreves sterke tiltak. Heldigvis er vi allerede godt i gang.

Vidar Helgesen, klima- og miljøminister (H)